

dermed i sidste ende af temperatur, tryk og vind. Lysintensiteten har stor betydning for karpernes aktivitetsniveau. Generelt er karperne mest tilbøjelige til at foragere på bunden, når lysintensiteten er lav - det vil sige aften, nat og morgen samt overskyede dage. I klart solrigt vejr vil man af samme årsag ofte komme ud for, at karperne foragerer på lidt større dybder. Dette er selvfølgelig kun grove tommelfingerregler. Hvorvidt forageringen sker på bunden, pelagisk eller i overfladen under forskellige belysningsforhold, er ofte totalt uforudsigeligt.

Saltholdigheden har stor indflydelse på fiskenes vandrings- og ædemønstre i de nedre dele af floder og brakvandsområder generelt. Karperne undgår høje saltkoncentrationer og vil derfor, når relativt salt vand på grund af storme eller tidevand presses op i flodmundinger og eller dele af brakvandsområdet, søge mod lavere saltkoncentrationer, hvilket som regel vil sige, at de opkoncentreres højere oppe i floderne. Brakvandsfisk er altså lettest at lokalisere under disse forhold. Ændres vinden, eller sørger kraftige regnfald for en øget afstrømning, trækker mange af fiskene typisk tilbage til brakvandet og spredes ud over større områder.

Ofte vil man komme ud for typiske „nat“ eller „dagsøer“. I nogle søer falder stort set alle hug om natten, mens andre fisker klart bedst i morgen eller dagtimerne. Det er efter min mening mest sandsynligt, at forskellene i aktivitetsperioder imellem de forskellige søer skyldes forskelle i døgn-variationer af bl.a ilt. Jo mere næringsrig og „slammet“ søen er, desto lavere er iltkoncentrationen om natten. Ved ekstremt lave iltkoncentrationer daler fiskenes aktivitet. Dette stemmer fint overens med mine erfaringer med natfiskeri i ekstremt „uklare“ og mudrede søer, hvor hug- og aktivitetsperioderne sjældent er særligt udprægede om natten. Hvilke tidspunkter, der fisker bedst i forskellige vande, er det dog umuligt at generalisere omkring. Den eneste måde at finde ud af dette er ved at tilbringe en masse tid med lokalisering og praktisk fiskeri. Efter en god sæson ved vandet dukker der som regel et mønster op, man kan bruge til noget.

Årstiderne

Da karper ligesom alle andre fisk er vekselvarme, har temperaturen i vandet stor indflydelse på deres aktivitet. Alle dyr har et temperaturområde, hvor enzymerne, der bruges til at omdanne føde til energi og tilvækst, arbejder optimalt. Falder eller stiger vandtemperaturen markant uden for dette område, daler dyrets aktivitetsniveau, og ædelysten nedsættes. For karpens vedkommende ligger den optimale temperatur på omkring 20 grader. Årstidens skiftet har derfor indlysende nok stor indflydelse på karpernes ædelyst. Som en grov tommelfingeregul halveres fiskens fødeindtag, hver gang temperaturen falder 10 grader. Til en vis grænse. Det har nemlig vist sig, at karper er en af de fiskearter, der viser størst evne til delvist at kompensere for lavere enzymaktivitet i koldt vand. Jo længere tid fisken har aklimatiseret sig, desto mindre bremser en lav temperatur stofskifteprocesserne. Dette giver en god forklaring på, at fiskene ofte stopper fuldstændig med at æde, når temperaturen falder drastisk, hvorefter ædelysten stiger langsomt i takt med, at temperaturen har stabiliseret sig, og stofskiftet „speedes op“ ved hjælp af kompensationsmekanismen.

Sammensætning og mængder af den naturlige føde varierer naturligvis i takt med årstidernes skiftet. I takt med at der kommer mere lys i foråret og forsommeren, bliver der flere og flere alger, der igen giver føde til opformering af store zooplanktonpopulationer. Disse vil typisk være på deres højeste eller i det mindste rigeligt forekommende, når de små karper klækkes i juni-juli og har brug for masser af dyreplankton som føde. På samme tidspunkt er der også masser af insektlarver, f.eks bloodworms, i bunden. Da mange smådys- og insektpopulationer i sedimentet har flere generationer i løbet af sommeren, vil der være et konstant fødeudbud med maksimale koncentrationer af de forskellige arter på forskellige tidspunkter. Mange insektlarver bruger et helt år, før de er færdigudviklede og overvintrer derfor i dyndet. Tilsvarende er de fleste krebsdyr, snegle og muslinger flerårige, hvilket betyder, at der selvfølgelig også er føde om vinteren. Alt i alt er der dog mest tilgængelig føde i sommermånedene, hvilket resulterer i en kraftig tilvækst i denne periode.

Fiskeri forår - efterår

I takt med at vandet bliver varmere, stiger aktiviteten, og når vandtemperaturen kommer op over de 10-12 grader, typisk i april, er der for alvor bedring i aktivitetsniveauet. Når vandet gradvist bliver varmere, vil man kunne bruge mere foder uden den store risiko for at overmætte fiskene. Tilsvarende er fiskene meget mobile, og bliver derfor betydeligt lettere at lokalisere. Jo tættere man kommer gydningen, desto mere svømmer fiskene rundt, og perioden fra starten af maj, til karpene har gydet, er i mange søer en suveræn fiskeperiode, især når det gælder dappefiskeri. Selv om fisken æder meget og kan fanges hele sommeren, er det meget almindeligt, at fiskeriet går dødt i juli-august, hvis der bliver for varmt. Sker dette, gælder det ligesom ved kulde, at man skal fodre sparsomt. I perioder med høj sol, hedebløge og stille vejr, er det bedste fiskeri afgjort på større dybder, om natten eller i strømvand. Perioden fra slutningen af august til et godt stykke hen i september er „prime-time“ i de fleste vande - særligt, hvis der har været en død sommerperiode, som fiskene skal kompensere for ved at æde sig en pukkel til, inden kulden sætter ind.

Vinterfiskeri

Fiskeriet bliver som regel mere ustabil, når man kommer hen i oktober, men under de rette forhold kan der gøres kanonfangster. Først når nattefrosten lægger sig, begynder fiskeriet at gå rigtigt langsomt. Af de fleste karpe-freaks regnes fisk først som ægte „vinterkarper“, hvis de er fanget efter den første frost har sat ind i perioden november-marts.

Der er ingen tvivl om, at de to vigtigste faktorer, der gør den store forskel på sommer- og vinterfiskeriet er: 1) Fiskenes nedsatte stofskifte og dermed mindre aktivitet og fødeindtag, 2) Karpernes nedsatte mobilitet af energispare-hensyn. Nedsat mobilitet og ædelyst er altså de vigtigste nøgleord, og langt de fleste specielle koldt vandtaktikker vil på den ene eller anden måde være relateret til disse to ting.

Den vigtigste grundregel i koldt vand er uden tvivl at fodre meget sparsomt. Jo koldere det bliver, desto mindre bør man fodre. Ofte vil blot et par boilies for meget være rigeligt til at mætte fisken. Midt på vinteren vil man ofte være bedst tjent med overhovedet ikke at fodre.

Overfodres der, er det garanteret, at man ødelægger sine chancer i flere dage! En mindst lige så vigtig grundregel er at forsøge at optimere sin taktik til at modvirke fiskenes stationære vintervaner. Dette gøres bedst ved for det første at være ekstremt mobil selv, og gøre alt, hvad der er menneskeligt muligt, for at lokalisere fiskene med største præcision. Dette er nemmere sagt end gjort, da man på grund af den dalende aktivitet har langt sværere ved at spotte de sædvanlige tegn på fisk. Hvis først man har set fisk et sted eller har tidligere gode erfaringer med et specielt hot-spot, er det klart værd at satse her. Den bedste måde at holde styr på disse gode steder er at fiske løbende hele efteråret og starten af vinteren, så man holder fingeren på pulsen. Selv om man måske ikke har set en fisk i en uge, kan de tidligere ugers aktivitet give et godt praj om, hvor fiskene måtte befinde sig. Har man ikke selv været ved vandet, kan man måske være heldig at få gode tips fra andre. Ser man ingen fisk, har ingen tidligere erfaringer og får ingen gode råd, er der ikke andet at gøre end at trække huen godt ned om ørerne og forsøge sig frem.

Et godt bud på sikre pladser er steder, hvor vandet af den ene eller anden årsag er varmere end den gennemsnitlige vandtemperatur. Et klassisk eksempel er varmtvandsudledninger fra fabrikker og kraftværker. Til tider kan vandet ved sådanne udledninger være så varmt, at man i virkeligheden ikke kan tale om rigtige vintertemperaturer - under overfladen.

Det gamle huskeråd om, at fiskene står dybt om vinteren, fordi temperaturen ofte er varmere ved bunden, holder af og til. Det varmere vand ved bunden skyldes, at vands massefylde er størst ved 4 grader. Da bundvandet er tungest, vil der, hvis da ikke vandet er relativt lavt eller bliver blandet på grund af en vinterstorm, ikke ske nogen nævneværdig opblanding imellem top- og bundvand, hvorved temperaturforskellen opretholdes. At fiskene står på de dybeste steder om vinteren, holder dog langt fra altid. Jeg har fanget en hel del fisk på meget lavt vand, og jeg er ikke den eneste. Når fiskene går ind på lavt vand, skyldes det som regel, at det bliver lettere opvarmet, og derfor i milde perioder bliver varmere end det dybere vand. En anden forklaring på at fiskene, selv i perioder hvor det lave vand

er koldere end bundvandet, ikke nødvendigvis findes på dybt vand, kan være, at iltindholdet i en periode er katastrofalt lavt ved bunden. Jo koldere vandet er, desto mere ilt indeholder det nemlig. Hvis man fisker i et vand, hvor der ikke er de store temperaturforskelle, er de sikreste steder ofte rester af åkandebælter eller snags.

Har man først fundet fisken eller har en begrundet mistanke om et ideelt hot-spot, gælder det om at være utrolig præcis med sine kast. Har man ingen ide om, hvor fisken er, gælder det om at sprede stængerne ud og forsøge forskellige steder, indtil det lykkes. Den bedste måde at kompensere for fiskenes manglende mobilitet, når man ikke ved præcis, hvor de står, er efter min mening at flytte taklerne ofte, indtil man får hug, hvorefter man kan koncentrere sig om dette område. Fisker man med tunge bundtakler, er det bedste at flytte dem ved at lave et nyt kast hver gang, så man ikke risikerer, at taklet filtrer ind i dynd, når det skraber hen over bunden. En god måde at omgå dette problem er at fiske med et flådtakel „on the drop“. Er bunden fuldstændig flad, kan man justere det, så agnen fisker lige over bunden, og derfor kan hives ind uden at sætte sig fast. Varierer dybden, bliver man nødt til at fiske med et langt slæb. For at undgå, at agnen sætter sig fast, er det efter mine erfaringer bedst at fiske en kritisk afbalanceret agn, der stiger i vandet ved indspinning og derfor ikke sætter sig fast. At agnen hæver og sænker sig lokkende i vandet, kan i øvrigt være lige præcis det, der kan lokke de vintersløve fisk til at hugge. Flådspin kan være ekstremt effektivt om vinteren, og jeg har igennem årene fanget en del vinterfisk på denne metode.

På grund af fiskenes tendens til at være meget stationære i den kolde tid er et af de vigtigste råd at sørge for en effektiv duftspredning, der kan stimulere og „hente“ fiskene, når chancen for, at de „tilfældigvis“ svømmer forbi, er minimal. Den bedste måde at gøre dette er dels at have en hurtigt lækkende agn, indeholdende en vandopløselig alkohol-baseret flavour, dels at effektivisere duftspredningen ved hjælp af boost eventuelt kombineret med pellets. Pellets er desuden ideelle til vinterfodring, fordi de ikke mætter i samme grad som f.eks boilies. En god umættende duftspredningseffekt kan selvfølgelig også fås med små grundfoderkugler. Da fiskene har sværere ved at fordøje proteiner i

koldt vand, kan det være værd at overveje kulhydratrige agn. Generelt er fiskene mere kræsne om vinteren, hvilket kan skyldes flere ting. Deres mindre ædelyst spiller selvfølgelig ind, men også faktorer som klarere vand og nedsat konkurrence imellem individer i flokken kan favorisere ekstra fin præsentation i form af mindre agn og kroge, tynde liner samt delikat præsentation og indikation generelt. Mindre agn er i øvrigt ikke kun et spørgsmål om delikat præsentation, men også en måde at undgå at mætte fiskene unødigt. Da fisken typisk bevæger sig langsomt og tager agnene „forsigtigt“, gælder det om at kroge for langt mindre udslag, end man ville reagere på om sommeren. Ofte er et enkelt blip på bidmelderen nok til at berettigg et solidt modhug.

Når man overvejer mulige vande, skal man passe på, at man ikke vælger et alt for svært vand. Uanset hvor meget man prøver at bilde sig selv det modsatte ind, når man sidder og fryser ude ved søen, er og bliver vinterfiskeri generelt langt sværere end sommerfiskeri. Selv i et „let“ vand kræver det ofte en god portion tålmodighed at fange fisk. Er det action, du er ude efter er det derfor en god idé at vælge et „sultent vand“ med mange små - mellemstørrelse fisk. Falder valget på et vand med få store fisk, der er svært selv om sommeren, kan fiskeriet gå hen og blive uhyggelig svært! Vinterfiskeriet har dog sin helt egen charme. Fiskene er i perfekt kondition og tilfredsstillelsen ved at få en fisk, man virkelig har kæmpet hårdt for er uden side-stykke. Præcis sådan havde jeg det en klam martsdag i 1997:

Netop denne sø havde utallige gange været på randen til at knække os. Det var udelukkende et par milde dage og en mikroskopisk duft af forår, der havde lokket os ud i det danske vinterland. Bidmelderne havde traditionen tro ikke bevæget sig så meget som en millimeter det sidste døgn. Klatøjet stak jeg næsen ud under bivykanten og blev ikke overraskende mødt med en iskold støvregn og duften fra et par klamme støvler, der var gledet ud i mudderpølen ved siden af liggestolen. Stammerne stod som stendøde skiffersøjler i den gustne marts morgen. Det første, der mødte mit blik, var Tonys blåfrosne næse, der stak ud af soveposen. Kun et par diskrete gryntelyde afslørede, at han var ved at komme til bevidsthed. Morgengrim kiggede

▲ *Flådspin en kold vinterdag - en yderst effektiv metode over hot-spots, hvor fiskene står relativt koncentreret.*

han over på mig og nærmest synkront udløstes hos os begge den klassiske „endnu en nat uden hug og hvad i alverden laver vi egentlig her-agtige grimasse“. Sløvet af en apatisk kuldeparranoia kæmpede jeg en desperat kamp for at tage mig sammen til at forlade soveposens behagelige varme. „I would like my eggs medium done, plenty of bacon, sausages, beans, a bit of strong espresso and a glass of fresh pressed orange juice, please. And don't forget the newspaper“, kom det ovre fra den modsatte side af mudderpølen. Sikre tegn på hypothermia, tænkte jeg, og fik kæmpet mig ud af posen for at få noget vand i hovedet. Vandtemperaturen var kun ca. 5 grader, så der var ikke noget at sige til, at der ikke var den store aktivitet. Noget måtte ske, hvis ikke vi skulle slå rod på denne plads, så vi besluttede at hive taklerne ind og gå ud på en rekognosceringstur. Som sagt så gjort.

Halvvejs rundt om søen klatrede jeg op i et godt udsigtstræ, mens Tony gik ud på en lille pynt for at afsøge en mindre vig for tegn på karper. Bortset fra en enkelt musvåge, der kredsede over søens østlige ende, var alt, hvad jeg kunne se, ca. 10 hektar iskoldt vand uden nogen tegn på liv.....

En halv times tid og en hel del gennemscannet vandoverflade senere kom vi til en bugt, der lå afskærmet for vinden. Overfladen var blikstille og igennem de blege vintertrætte siv kunne vi akkurat skimte et par mindre bobelklatter på overfladen omtrent et hundrede meter fra hvor vi stod. Fup eller fakta - sumpgas eller vaskeægte karpebobler? Forsigtigt listede vi nærmere til en bedre iagttagelses position. Igennem kikket og uden distraherende ting i forgrunden var der ingen tvivl. Boblerne bevægede sig ganske langsomt i en tynd stribe og lignede i umiskendelig grad en vintersløv karpe, der langsomt pløjede munden igennem mudderet. En gang imellem stoppede bobelstriben og blev til et par mindre klatter på størrelse med underkopper. Fisken bevægede sig indenfor et ca. 20 kvadratmeter stort område. Der var ingen tid at spille.

Karpernes ædeperioder i koldt vand er nemlig betydeligt kortere end om sommeren.

Fedtsvedende og fast besluttet på et hurtigt flyt skyndte vi os tilbage til vores bivy-lejr og fik pakket grejerne sammen. Kun 20 minutter senere var vi klar på den nye plads. Tony monterede en vægtneutral dobbeltboilie på en semi-fixeret boltrig med kort krogtafs, bandt en „stringer“ til taklet og kastede ud til den venstre del af fiskens ædeplads. Da jeg fra tidligere fiskeri vidste, at netop denne plads var temmelig dyndet, monterede jeg en Nash squid pop-up på en mudder-rig med 20 centimeter lead-core krogtafs. Da jeg var bange, for at en tung stringer blot ville trække den neutralt afbalancerede pop-up ned i mudderet, boostede jeg blot agnen en enkelt gang i Carpmينو/Strawberry Oil Palatant. Netop, da jeg skulle til at kaste, kom en enkelt bobelklat til overfladen ca. 80 meter fra land, og med et kraftfuldt kast lykkedes det at placere agnen helt perfekt lige foran fisken. Da alle stænger var ude, lænede vi os med fornyet håb tilbage i stolene og ventede...

Allerede efter 10 minutter gav det et lille nøk i stangtoppen efterfulgt af et kort bip i bidmelderen. Chokeret over den hurtige action, kastede jeg mig febrilsk over stangen og gjorde et hårdt modhug. Fisken gav et tungt sug i Armalite klingen og gjorde et kort udløb. Da jeg vidste, at der lå et sunkent træ på bunden tæt på det sted, hvor fisken var, lagde jeg fuldt pres på dyret, der i det kolde vand viste sig at være temmelig sløv. Efter en meget kort kamp fulgte fisken velvilligt med ind imod land. Da karpene var 20 meter væk, så jeg til min store skræk, at krognen kun hang i den yderste læbeflig. Lynhurtigt løsede jeg bremsen og pressede med engle-feeling fisken nærmere nettet. Med hjertet helt oppe i halsen gled fisken omsider over netkanten. Først da Tony løftede netrammen og den tunge fisk fri af vandet, gik det for alvor op for mig,

Forfatteren med resultatet af temmelig mange kolde timer - en 14,8 kilos DK -vinterkarpe.

hvor stor fisken var. Vægten stoppede efter korrektion for vejeposens vægt ved 14,8 gode danske kilo.

Var mine vinterdrømme omsider blevet til virkelighed? Jeg måtte dyppe hovedet i søvandet for at overbevise mig selv om situationens ægt-hed. Efter 8 års resultatløst vinterfiskeri i dette ultra svære vand lykkedes det endelig at knække nødden. Der var intet andet at gøre end at udføre en mindre krigsdans for at falde til ro.

Da gemytterne var dulmet, begyndt vi for sjov at regne på sandsynligheden for, at vi skulle få endnu et hug i den nærmeste fremtid. Sammenlagt havde vi brugt ca. 1500 vinterfisketimer ved bredden af søen og fået ét hug.....

Med statisk udsigt til et meget langt og gråt skæg inden bidmelderen måske atter ville lyde, faldt samtaleemnerne hurtigt over på tournedos, velskænket fadøl og ild i pejsen. Få timer efter susede Dr. Bursells karpomobil igennem sen-vinterens afdankede palet af gråt og brunt - på vej mod den nærmeste bar.

Valg af fiskevand

Uanset hvor mange år man har fisket karper, er det vigtigt at gøre sig klart præcis, hvad man forventer sig af fiskeriet, inden man vælger hvilke vande, man vil satse på. Det kan være dræbende for ens gnist at fiske for svære vande i starten. Som nybegynder har man typisk meget lidt tiltro til, at den valgte taktik er den rigtige, og uden tiltro til plads, agn og teknik fanger man sjældent. Opbyg viden, teknik, erfaringer og dermed selvtillid gradvist, og fisk, hvor du har en reel chance for at få fisk inden for et rimeligt tidsrum. Som begynder er det bedste råd derfor at starte med relativt nemme vande, f.eks. småvande med en god besætning af små-mellemfisk. På denne måde kan man gøre sig en masse praktiske erfaringer om grej, metoder og taktik samt fight og landing, uden at skulle spendere ugevis på at lære, hvordan man lige præcis ikke skulle have fightet storfisken. Når man har gjort sig en god bunke erfaringer i nemme vande, kan man gå over til lidt sværere vande. Lad ikke et par „nul-ture“ slå dig ud. Folk, der tilsyneladende fanger storfisk i en lind strøm, oplever på trods af stor erfaring masser af „nul-ture“, man aldrig hører om!

Vande med relativt store bestande af småfisk er

sjældent svære at finde. Værre bliver det, når man går efter vande med mange og store fisk. Er man fuldstændig på bar bund, er der ikke andet at gøre end at granske litteratur og blade for fangster af storfisk gennem årene - men pas på! Det kan være svært at skelne røverhistorier fra autentiske fangster og fangststeder. Mange fiskere opgiver falske sønavne og udlægger alle former for røgslør for at „narre fjenden“. Finder du flere uafhængige oplysninger om storkarper fra samme vand, begynder det straks at blive mere troværdigt. Sørg altid for at have antennerne ude, når du snakker med lokale fiskere i klubben, grejbiksen eller ved vandene. Som regel er det her, de rigtig tunge guldkorn falder. Den bedste og mest tilfredsstillende måde at skaffe sig nye vande, er dog altid at finde dem selv: Skaf et detaljeret 1:25.000 eller 1:100.000 kort og udvælg med din karpoid intuition nogle vande, der ser lovende ud. Besøg vandet, og kig efter tegn på fisk.

Man finder hurtigt ud af fordelene ved at være nogle stykker sammen i jagten på storkarperne. Disse grupper kaldes populært „specimen-grupper“. Ved at udveksle erfaringer, teknik og karpevande vil man på kort tid kunne erhverve sig et erfaringsgrundlag langt større, end det ville have været muligt at skaffe alene.

Før man ved af det, vil man have kendskab til så mange vande, at man bliver nødt til at prioritere. Vælg de vande, der giver dig størst muligheder for at nå dine mål - hvad enten det er at sidde ved den smukkeste og mest uberørte sø, at fange en kæmpefisk eller en kombination af disse. Når du ud fra forskellige praktiske overvejelser, som f.eks. afstand til søen, transportmuligheder, fiskepres og fisketilladelse har fået skåret ned på antallet af muligheder, er det bare om at komme ud til vandene. Vil du for alvor have noget ud af fiskeriet, er det vigtigt at bruge tid på at lære vandet at kende ordentligt. Dybdemålinger, lokalisering og erfaring gennem praktisk fiskeri kræver sin tid, og det er derfor vigtigt at koncentrere sin indsats på få vande. Flakser man tilfældigt rundt imellem en masse vande, giver det sjældent gode resultater. Ude ved vandene vil du sikkert møde andre fiskere, og hvis man ikke presser for hårdt, skal det nok lykkes én at få gode tips om søen. Husk, at man sjældent får mere end man gi'r!